

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка број 42112/21 П.Д. против Србије

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Одбора 3. фебруара 2026. године у саставу:

Darian Pavli, *председник*,

Úna Ní Raifeartaigh,

Mateja Đurović, *судије*,

и Olga Chernishova, *заменица секретара Одељења*,

Имајући у виду:

представку (број 42112/21) против Републике Србије коју је 3. августа 2021. године, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“), Суду поднела држављанка Бурундија, госпођа П.Д. (у даљем тексту: „подносиатељка“), рођена 1991. године и која живи у Аустрији, а коју је заступао *Београдски центар за људска права*, невладина организација са седиштем у Београду, и њен правник, господин В. Илић;

одлуку да се о представи обавести Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада“), коју заступа њена заступница, госпођа З. Јадријевић Младар;

одлуку да се име подносиатељке не открива;

Запажања страна у спору;

Након већања, одлучује како следи:

ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

1. Предмет се односи на мере које су усвојиле српске власти током пандемије болести *COVID-19*, а којима је наметнуто привремено ограничење слободe кретања тражилаца азила и ирегуларних миграната смештених у центрима за азил и прихватним центрима, у периоду између 15. марта и 14. маја 2020. године (за више информација о релевантном законодавству у Србији током трајања пандемије, видети *А.А. против Србије* (одл.), број 50898/20, ст. 16–27, од 14. октобра 2025. године).

А. Ситуација подносиатељке у Србији

2. Подносиатељка је била тражилац азила у Србији у релевантно време. Била је смештена у Центру за азил Бања Ковиљача у периоду између 9. марта и 11. октобра 2020. године. Њен захтев за азил је коначно одбијен као

неоснован од стране Комисије за азил 2. јуна 2022. године. Подносиатељка није оспорила ту одлуку у поступку судског преиспитивања.

3. Подносиатељка се притуживала на основу чл. 5. и 14. Конвенције и члана 2. Протокола број 4 уз Конвенцију у вези са мерама наведеним у ставу 1.

В. Остале релевантне информације

4. Министарство спољних послова је 6. априла 2020. године обавестило генералног секретара Савета Европе да Србија намерава да искористи своје право одступања/дерогације од њених обавеза према Конвенцији према члану 15. Конвенције.

5. Уставни суд је 17. септембра и 30. децембра 2020. године испитао иницијативе које је поднело неколико невладиних организација на основу члана 168. Устава, укључујући и заступнике подносиатељке, за оцену усклађености различитих мера везаних за пандемију са уставним правом на слободу и безбедност личности, забрану дискриминације и судску заштиту људских и мањинских права. Право на слободу кретања, заштићено чланом 39. Устава, није било истакнуто. Када је реч о тражиоцима азила и ирегуларним мигрантима, Уставни суд је обуставио поступак на основу тога што спорне мере више нису биле на снази и због тога што су аргументи изнети у оквиру иницијатива били неосновани. Суд је, посебно, утврдио да ограничење кретања није представљало лишавање слободе.

6. Члан 168. Устава утврђује поступак за оцену уставности и законитости пред Уставним судом, док члан 170. утврђује уставну жалбу која се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту (за резиме релевантних уставних одредби и одлука Уставног суда, видети *А.А. против Србије*, ст. 30–31, цитиран горе).

ОЦЕНА СУДА

7. Влада је истакла неколико приговора у погледу допуштености притужби. Она је тврдила да подносиатељка није исцрпела домаћа правна средства јер није поднела ни жалбу Комесаријату за избеглице и миграције Републике Србије, нити уставну жалбу Уставном суду у вези са својим притужбама на повреду права.

8. Општа начела која се тичу правила о исцрпљивању домаћих правних средстава су резимирана у предмету *Вучковић и др. против Србије* ((претходни приговор) [ВВ], број 17153/11 и 29 друге представке, ст. 69–77, од 25. марта 2014. године).

9. Уставну жалбу, у начелу, треба сматрати делотворним домаћим правним средством у смислу члана 35. став 1. Конвенције у вези са свим представкама поднетим против Републике Србије почев од 7. августа 2008. године (видети *Винчић и др. против Србије*, број 44698/06 и 30 других представки, став 51, од 1. децембра 2009. године; и *Вучковић и др.*, цитиран горе, став 84.).

10. Подносиатељка је тврдила да се уставна жалба не може сматрати делотворном у њеном случају и позвала се на налазе Уставног суда у две одлуке за оцену уставности и законитости мера ограничења (видети став 5. горе). Међутим, те одлуке су донете на основу иницијатива поднетих у складу са чланом 168. Устава од стране невладиних организација, и ни на који начин се нису односиле на личне околности подносиатељке (упоредити са *Kósa против Мађарске* (одл.), број 53461/15, ст. 59–63, од 21. новембра 2017. године). У домаћем правном систему где су контрола уставности и судско преиспитивање усклађености са Конвенцијом два различита поступка (видети став 6 горе), чињеница да су оспорене законске одредбе проглашене усклађеним са домаћим Уставом не ослобађа нужно подносиатељку њене дужности да искористи потоњи механизам како би исходвала ефективну заштиту својих права према Конвенцији (видети, *mutatis mutandis*, *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) против Швајцарске* [ВВ], број 21881/20, став 159, од 27. новембра 2023. године, и *Association confraternelle de la Presse Judiciaire и др. против Француске* (одл.), број 49526/15, ст. 123–25, од 10. децембра 2024. године).

11. Заиста, тамо где правни системи утврђују уставну заштиту основних људских права и слобода, у принципу је на оштећеном појединцу да испита обим те заштите и дозволи домаћим судовима да развију та права путем тумачења (видети *Винчић*, цитиран горе, став 51.). Постојање пуких сумњи у изгледе за успех одређеног правног лека, који није очигледно узалудан, није ваљан разлог да се тај правни пут за исходовање обештећења не исцрпи.

12. Стога, упркос закључку Уставног суда у вези са усклађеношћу мере ограничења са правом на слободу и безбедност, подносиатељки је било омогућено да поднесе уставну жалбу на основу члана 170. Устава и тиме

пружи домаћем суду прилику да испита њене личне околности и притужбе које је изнела у предметној предстваци. Штавише, жалба по члану 2. Протокола број 4 уз Конвенцију или његовом уставном еквиваленту уопште није била поднета пред Уставним судом, ни изричито ни прећутно (видети став 5 горе), нити у поступку за оцену уставности и законитости нити на други начин.

13. Имајући у виду горе наведена разматрања, Суд сматра да је подносиатељка била обавезна да поднесе уставну жалбу у погледу својих притужби. Као што је Суд већ утврдио у до тада незапамћеном и веома осетљивом контексту пандемије болести *COVID-19*, било је још важније да се домаћим органима прво пружи прилика да пронађу равнотежу између супротстављених приватних и јавних интереса или између различитих права заштићених Конвенцијом, узимајући у обзир локалне потребе и услове и стање јавног здравља какво је постојало у релевантно време (видети *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS)*, цитиран горе, став 163, од 27. новембра 2023. године). Чак и ако је можда имала извесне сумње у погледу изгледа за успех овог правног лека, он се не може сматрати очигледно узалудним, док Суд не налази да су постојали посебни разлози услед којих би дотична била ослобођена обавезе да исти искористи. Према томе, приговор Владе мора бити усвојен у том погледу.

14. Стога, предметна представка је недопуштена услед неисцрпљивања домаћих правних средстава, те се мора одбацити у складу са чланом 35. ст. 1. и 4. Конвенције.

15. Коначно, Суд констатује да је намера Србије била да одступи, на основу члана 15. Конвенције, од својих обавеза према Конвенцији, без експлицитног навођења који чланови треба да буду предмет таквог одступања/дерогације (видети став 4. горе). У сваком случају, закључак Суда у вези са притужбама подносиатељке отклања сваку потребу за разматрањем ваљаности дерогације коју је Србија поднела Савету Европе (видети, *mutatis mutandis*, *A. и др. против Уједињеног Краљевства [ВВ]*, број 3455/05, став 161, ЕСЉП 2009, и *Terheş против Румуније* (одл.), број 49933/20, став 46, од 13. априла 2021. године).

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

Проглашава представку недопуштеном.

Састављено на енглеском језику и прослеђено у писаном облику 5. марта 2026. године.

Olga Chernishova

Заменица секретара

Darian Pavli

Председник